

Billede: Clio – Muse of history: [The Muse of History — Clio's Record \(cliosrecord.com\)](http://cliosrecord.com)

Sådan arbejder du med kilder

din guide til kildekritisk metode

Hvad er en kilde?

En kilde er en rest af fortiden. Det er et spor, som mennesket har efterladt. Men denne rest kan ikke stå alene, forstået sådan at den er først en kilde, når den er en kilde til noget. Og den bliver først til noget når den bliver sat i relation til en problemstilling. Man skal altså forstå at med ordet 'kilde' menes der 'kilde til.'

Man kan se på kilder som en slags brikker, man kan bruge til at danne et billede af en begivenhed eller en genstand. Alt afhængig af hvilke spørgsmål man stiller disse kilder kan man få forskellige idéer om hvordan den historiske begivenhed er hændt. Man kan derfor ud fra én kilde komme frem til mange forskellige resultater.

Kildekritik

Kildekritik er den metode vi bruger, når vi skal forstå, hvad der er sket i fortiden. For at forstå fortiden, skal vi bruge kilder. Hvordan vi bruger kilder, er dog ikke ligegyldig. Vi skal fastslå kildens troværdighed ved blandt andet at vurdere tendens, tilblivelsessituation og historisk kontekst. Denne vurdering af en del af den kildekritiske metode.

Nedenfor er der en oversigt over vigtige begreber man skal være opmærksomme på og forstå i arbejdet med kilder. Der er dertil også en fremgangsmåde til arbejdet med kildekritisk metode, der har til hensigt at fungere som en støtte.

Ordbog

Primær kilde	<p>Det er en kilde der ikke bygger på nogen anden bevaret kilde. Det handler om kildens (u)afhængighed af andre kilder, der beretter om samme emne. Det vil sige at hvis kilden er uafhængig af andre kilder, er den primær.</p> <p><i>Eksempel: Mødereferatet fra Kanslergadeforliget d. 29. januar 1933 er den primære kilde til begivenheden, avisartikler der er skrevet på baggrund af mødereferatet, er en sekundær kilde.</i></p>
Sekundær kilde	<p>Det er en kilde der fortolker og gengiver den primære kilde. Det handler om kildens (u)afhængighed af andre kilder, der beretter om samme emne. Det vil sige at hvis kilden er afhængig af andre kilder, er den sekundær.</p> <p><i>Eksempel: Mødereferatet fra Kanslergadeforliget d. 29. januar 1933 er den primære kilde til begivenheden, avisartikler der er skrevet på baggrund af mødereferatet, er en sekundær kilde.</i></p>
Førstehåndsberetning	<p>En førstehåndsberetning er en beretning fortalt af en person, der selv har oplevet den gældende begivenhed vedkommende beretter om. Det er et øjenvidne, og derfor bliver denne kategori også kaldt for førstehåndsvidne.</p>
Andenhåndsberetning	<p>En andenhåndsberetning er udarbejdet af en person der ikke selv har været til stede ved den gældende begivenhed vedkommende beretter om.</p>
Beretning	<p>En beretning er en persons beskrivelse af noget, der er sket.</p> <p>En beretning kan fortælle om, hvad en person syntes om det, der skete.</p> <p>En beretning er påvirket af personens meninger eller følelser. Derfor skal det undersøges, om vi kan stole på, hvad der står. Det kaldes at vurdere personens tendens, herunder kunne man blandt andet undersøge om beretningen er en første- eller andenhåndsberetning.</p>
Levn	<p>Et levn er et spor fra fortidens mennesker. Det er alle de ting, som viser, at der har været mennesker. Derfor kan et levn sige noget om fortidens virkelighed/levevilkår.</p> <p><i>Eksempel: Alle kilder er levn om den bestemte historiske situation de er opstået i. En dagbog er et levn om hvilken håndskrift, skriveredskab, og papirtype man anvendte på en bestemt tid. Hvis man i stedet bruger de oplysninger som står skrevet i dagbogen, bruger man kilden som en beretning.</i></p>
Tendens	<p>Kildens tendens er et spørgsmål om hvorvidt der i teksten ligger et bestemt, overordnet syn på det emne som kilden skal bruges som kilde til.</p> <p><i>Eksempel: Er der et gennemgående positivt eller meget kritisk syn på de begivenheder eller personer der beskrives?</i></p>
Afsender	<p>Oftentimes er afsenderen af en kilde tydeligt markeret ved at en tekst har en bestemt forfatter. I forbindelse med ældre tekster, tekster fra organisationer som politiske partier, og især tekster på internettet er det ofte svært at afgøre, hvem den egentlige forfatter er. Forsøg altid at undersøge om en kilde er produceret af én eller flere personer.</p>

Kildekritisk fremgangsmåde

Alle kilder er forskellige, derfor har denne fremgangsmåde blot til formål at guide dig igennem din kildekritisk analyse. Nogle kilder er lettere at arbejde med i denne guide og andre vil være sværere. Derfor er der måske ikke et behov for at gennemgå alle punkter lige grundigt.

Relatér kilden til problemstillingen: Hvad er det for en begivenhed/situation kilden skal fortælle noget om?
Identificér genren: Hvad er det for en slags kilde? (Eksempel: artikel, bygning, dagbog, våben).
Relatér kilden til sin oprindelige kontekst: <ul style="list-style-type: none">- Hvornår er kilden fra?- Hvordan var samfundet på kildens samtid? Er der nogle vigtige forskelle fra i dag, der kan have indflydelse på kilden?- Hvordan er kilden mon blevet modtaget i sin samtid?
Identificér om det er den første kilde der omtaler den begivenhed man undersøger: <ul style="list-style-type: none">- Er kilden primær?- Er kilden sekundær?
Identificér afsender: <ul style="list-style-type: none">- Beskriv afsender med et par stikord, f.eks. mand/kvinde, adelig, politiker, tjener.- Var vedkommende selv til stede ved den begivenhed vedkommende omtaler (førstehåndsberetning)?- Har vedkommende oplysninger fra et andet sted? (andenhåndsberetning)?- Hvad kan ovenstående have af betydning for afsenders troværdighed? Tror du afsender taler sandt? (Hvis du har svært ved at vurdere det, gå eventuelt videre og svar på næste punkt først).
Klarlæg afsenders troværdighed: <ul style="list-style-type: none">- Husk at alt fra personlig begavelse og morale, til sociale forhold, kulturelle normer og politiske omstændigheder, kan påvirke afsenders troværdighed.- Hvad tror du afsenders intention med kilden har været?- Har afsender viljen til at fortælle sandheden?
Klarlæg kildens tendens: Undersøg om der er en skjult dagsorden der strider imod eller understøtter samfundets normer på kildens samtid og/eller afsenders formål. <ul style="list-style-type: none">- Hvilken dagsorden er gældende i samfundet?- Til hvis fordel tjener kilden?- Hvilken ideologi afspejles? (f.eks. politisk). Eventuelt sammenlign med andre kilder og andre tekster skrevet af afsender.
Levnsudnyt kilden: <ul style="list-style-type: none">- Hvordan er kilden et udtryk for den fortidige virkelighed?
På baggrund af problemstillingen: Er det så en god, troværdig kilde? Hvis nej, hvad kunne det så være en kilde til?